

PRIMJEDBE I DOPUNE NA NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O LOVSTVU (OŽUJAK 2015)

Unatoč tome što je Republika Hrvatska poslata neovisna država prije gotov četvrt stoljeća, i unatoč tome što je već godinu i pol punopravna članica Europske unije, **lovstvo u Hrvatskoj je još uvijek stoji čvrsto na primitivnoj, tzv. „balkanskoj“ razini.**

Neovisna studija, izrađena 2010. godine u sklopu projekta zaštite Jadranskog seobnog puta (Towards a functioning system of stopover sites along the Adriatic Flyway), koja je usporedila provedbu lovne prakse u zemljama Dinarskog luka i Balkana, od Slovenije do Albanije, jasno je pokazala da je lovna praksa u Hrvatskoj na sramotno niskoj razini s prosječnom ocjenom od 2,18 (od mogućih 5 bodova) (Schneider-Jacoby & Spangenberg 2010) Slika 1.

Countries	Albania	Bosnia and Herzegovina		Montenegro	Serbia	Croatia	Slovenia
Entity		Fed ¹	RS ¹				
Control of hunting	1	1	1	1	2	3	4
Monitoring of birds shot	1	1	1	1	1	1	4
Duration of hunting season	1	1	1	1	1	2	3
Hunting during stages of reproduction	2	1	1	1	1	1	3
Hunting during the birds' return	1	1	1	1	1	2	5
Number of bird species open for hunting	1	1	1	2	2	2	4
Impact on endangered bird species	1	1	1	1	1	1	5
Illegal bird hunting	1	1	1	1	1	1	4
Hunting ban areas	2	2	2	3	2	3	3
Trend analysis	1	1	1	4	2	4	5
Trade in birds	1	1	1	1	3	4	5
	1,18	1,09	1,09	1,55	1,55	2,18	4,09

5	excellent
4	good
3	fair
2	insufficient
1	poor

Slika 1. Komparativna usporedba lovne prakse u zemljama Dinarskog luka i Balkana (Izvor: Schneider-Jacoby & Spangenberg 2010).

Negativnu ocjenu hrvatsko lovstvo zadobilo je u zbog **nepostojećeg sustava kontrole ulova** (osobito ptica), **omogućavanja lova za vrijeme reproduktivne sezone, negativnog utjecaja na ugrožene vrste ptica**, općepoznatog i široko rasprostranjenog **krivolova**. Ovdje treba naglasiti da negativna ocjena nije dana zbog lovokrade (kada osoba bez ikakvih prava lova krade iz lovišta), već zbog **krivolova tj. kršenja zakonskih propisa od strane lovoovlaštenika**

(slika 1). Ocjenu nedovoljan hrvatsko lovstvo je također zaslužilo zbog **velikog broja vrsta koje se smatraju divljači, predugog trajanja lovne sezone**, uključujući periode proljetne seobe ptica. Nažalost, do danas se ništa bitno promijenilo u lovnoj praksi u Hrvatskoj, što je jasno prikazano tijekom 2. konferencije o Jadranskom seobenom putu koja je održana u listopadu 2014. godine u Albaniji (Mikuska i sur. 2014). Za ovakvo katastrofalno stanje provedbe lovstva u Hrvatskoj „zaslužni“ su i **izravnu odgovornost snose Uprava za lovstvo** resornog Ministarstva poljoprivrede, **Hrvatski lovački savez, Hrvatske šume d.o.o., lovačka društva i hrvatski lovci**.

Iz ovih razloga smatramo da predložena izrada novog Zakona o lovstvu predstavlja izvrsnu priliku da Hrvatska i hrvatski lovci dokažu da su po shvaćanju uloge lovstva bliži zemljama Europske Unije nego zemljama Balkana.

Dolje navedene primjedbe i dopune nacrtu prijedloga Zakona o lovstvu predstavljaju doprinos Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode s ciljem da se lovstvo i lovno gospodarstvo uredi prema najvišim standardima i najboljoj svjetskoj praksi u cilju zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, te održive upotrebe prirodnih dobara Republike Hrvatske.

Primjedbe i dopune Nacrta Prijedloga

1. Opće odredbe

Članak 1. Stavak 2. treba dopuniti da glasi

(2) Poslovi iz stavka 1. ovoga članka imaju gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju te funkciju zaštite i očuvanja biološke **raznolikosti** i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore.

Članak 2. – sadrži definiciju:

14. Korisnik zemljišta – vlasnik ili posjednik zemljišta koje je obuhvaćeno granicom lovišta

Ova definicija miješa pravne pojmove vlasništva, posjedništva i korištenja. Ako je pravna ili fizička osoba vlasnik zemljišta onda je to njeno pravo neotuđivo Ustavnim odredbama, te se ono ne može ograničiti osnivanjem lovišta, ako vlasnik to ne želi. S druge strane, korisnik zemljišta u vidu lovoovlaštenika može biti pravna i fizička osoba, a da formalno nije niti vlasnik niti u posjedu zemljišta. Ovu definiciju treba uskladiti s opće poznatim definicijama iz drugih relevantnih zakona.

24. Naselje – stalna naseobina, bez obzira na veličinu, gdje je stupanj izgrađenosti prostora takav da omogućava prirodnu migraciju krupne divljači.

"Naselje" se u Zakonu o lovstvu spominje samo u članku 52. (1) 1.:

"u pojasu 300 m od ruba naselja u nizini i prigorju te 200 m u brdsko-planinskim područjima osim uz dopuštenje Ministarstva."

Očito se ovom kombinacijom definicije naselja i članka 52. omogućava lovcima da samoinicijativno definiraju naselje. Upozoravamo da je Članak. 52. **osmišljen u svrhu zaštite ljudi** i da Zakon o lovstvu ne smije pronalaziti načine kako zaobići zaštitu ljudi kroz vlastitu

definiciju naselja preko "migracije krupne divljači". Predlaže se zamjena riječi naselja s riječi stambeni objekti i općenito izbacivanje definiranja pojmova "naselje" i "stambeni objekti" jer su te definicije jasne same po sebi a postoje i u drugim zakonima.

25. **Središnja lovna evidencija**

Ovu definiciju je potrebno nadopuniti da glasi: "elektronička evidencija lovišta ustanovljenih u Republici Hrvatskoj **i svih drugih podataka koji proizlaze iz Zakona o lovstvu.**" Smatramo da bi središnja lovna evidencija trebala sadržavati podatke o lovnogospodarskim osnovama, programima uzgoja divljači, programima zaštite divljači, odstrelu i svim ostalim podacima koji proizlaze iz Zakona o lovstvu.

Članak 4. treba izmjeniti na slijedeći način:

S liste pernate divljači posebno je brisati slijedeće vrste ptica:

- **jarebica kamenjarka** (*Alectoris graeca Meissn.*), iz razloga što je prema najnovijoj Crvenoj knjizi ptica Hrvatske (Tutiš i sur. 2013) ova vrsta klasificirana kao gotovo ugrožena gnjezdarica, s opadajućim trendom populacije kako u Europi (BirdLife International 2015a, 2004), tako i u Hrvatskoj (Budinski i sur. 2010). Kako cijela populacija ove vrste živi u južnoj Europi, iznimno je važno zaustaviti daljnji pad brojnosti. Kako bi se najvažnije populacije vrste (Hrvatska, Italija, Srbija), koje trenutno opadaju, stabilizirale i počele rasti, predlažemo njeno uklanjanje sa liste divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata.
- **čukara** (*Alectoris chukar*), iz razloga što se radi o alohtonoj vrsti koja u Hrvatskoj prirodno ne obitava, već je unesena i puštena u lovišta. Stoga čukari nije mjesto u Hrvatskoj fauni jer kao alohtona svojta može naštetiti autohtonoj vrsti jarebici kamenjarki putem kompeticije i hibridizacijom. Također, čukara izgleda gotovo identično jarebici kamenjarki, te se tijekom lova obično ne mogu razlikovati što dovodi do odstrijela ugrožene jarebice kamenjarke. Samim time je selektivan lov na čukara gotovo nemoguć. Stoga predlažemo trajno brisanje ove vrste s liste pernate divljači, te prestanak svih daljnjih puštanja primjeraka čukare u prirodu.
- **trčka** (*Perdix perdix L.*), iz razloga što je populacija ove vrste u zapadnoj i srednjoj Europi (tako i u Hrvatskoj) u zadnjih 30 godina pretrpjela značajan pad brojnosti (BirdLife International 2015b, 2004), te je potpuno nestala s mnogih područja (npr. u Baranji nije zabilježena već 40 godina). Zimski gubici, intenziviranje poljoprivrede, prekomjerna uporaba biocida, te lov ugrožavaju preostalu malu populaciju u Hrvatskoj. Stoga zahtjevamo njeno uklanjanje sa liste divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata.
- **prepelica** (*Coturnix coturnix L.*), iz razloga što se vrsta na Balkanu (uključujući u Hrvatskoj) masovno ilegalno lovi tijekom jesenske seobe, uporabom nedozvoljenih sredstava (prvenstveno vabilica), te značajan dio gnijezdeće i preletničke populacije strada. Također, poznato je da prilikom lova na prepelice stradavaju i mnoge druge vrste stogo zaštićenih

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode

Croatian Society for Bird and Nature Protection

Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek

tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

ptica koje se istovremeno zadržavaju na staništu prepelice, npr. kosac (*Crex crex*). Intenziviranje poljoprivrede i prekomjerna uporaba biocida dodatno ugrožavaju populaciju u Europi (BirdLife International 2015c). Stoga zahtjevamo njeno uklanjanje sa liste divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata, kako bi vrsta barem na području Hrvatske bila sigurna tijekom seobe (u usporedbi s masovnim izlovom u susjednoj Srbiji i BiH).

- **šljuka kokošica** (*Gallinago gallinago L.*), iz razloga što europska populacija vrste u konstantnom opadanju (BirdLife International 2015d), te je gnijezdeća populacija vrste u Hrvatskoj kritično ugrožena i manja od 20 parova (Tutiš i sur. 2013). Ptice na seobi i zimovanju koriste u sve manjem broju dostupna močvarna staništa na kojima se istovremeno zadržavaju mnoge druge strogo zaštićene vrste iz skupine čurlina, stoga lov na šljuku kokošicu ujedno ugrožava i mnoge druge vrste močvarica (koje ne spadaju u pernatu divljač), osobito strogo zaštićene srodne vrste šljuka koje je u letu vrlo teško razlikovati od kokošice. Lov na šljuku kokošicu stoga u svakom slučaju dovodi do značajnog uznemiravanja svih ostalih vrsta močvarica iz skupine čurlina, koji moraju napustiti područje, dodatno se iscrpljuju, onemogućeni su prikladno se pripremiti na dugu i opasnu seobu na zimovališta u Africi. Posljedica je povećana smrtnost te smanjenje populacije. Stoga zahtjevamo trajno brisanje ove vrste s liste pernate divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata.
- **guska glogovnjača** (*Anser fabalis Latham.*), iz razloga što je ova vrsta u posljednjih desetaka godina gotovo potpuno nestala s područja Hrvatske. Naime, za razliku od prošlog stoljeća kada su zimi bilježene u broju do 50 tisuća ptica, u novije vrijeme se ova vrsta tijekom seobe i zimovanja bilježi u vrlo malom broju (rezultati zimskog prebrojavanja ptica močvarica, arhiva HDZPP-a), a velika zimujuća jata se zadržavaju sjevernije od Hrvatske (van der Berg 1999). Malobrojne zimujuće ptice se "izgube" u jatu ostalih vrsta gusaka, te na taj način selektivan lov na glogovnjaču u velikom mješovitom jatu u letu postaje gotovo nemoguć. Zbog navedenih razloga, te kako bi se očuvala malobrojna zimujuća populacija u Hrvatskoj, zahtjevamo trajno brisanje ove vrste s liste pernate divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata.
- **lisasta guska** (*Anser albifrons Scopoli.*), budući da u Pravilniku o lovostaju stoji da je razdoblje lovostaja za ovu vrstu od 1. siječnja do 31. prosinca, tj. cijele godine, nema nikanvog razloga da se ova nalazi na popisu pernate divljači. Osim toga, u proteklim je godinama zabilježeno masovno zimovanje mješovitih jata strogo zaštićene divlje guske (*Anser anser*) i lisastih gusaka. Na taj način selektivan lov na lisastu gusku u velikom mješovitom jatu u letu postaje vrlo otežano, te uvelike ugrožava divlju gusku, izravno ubijanjem ili neizravno uznemiravanjem ptica na zimovanju (čime se izravno krši Zakon o zaštiti prirode). Zbog navedenih razloga zahtjevamo trajno brisanje ove vrste s liste pernate divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata.

- **glavata patka** (*Aythya ferina* L.) i **krunata patka** (*Aythya fuligula* L.), iz razloga što su ove dvije vrste (osobito ženke) u letu slične strogo zaštićenoj i globalno ugroženoj patki njorki (*Aythya nyroca*). Budući da su tijekom rane jeseni sve tri vrste zastupljene na močvarnim staništima i često u mješovitim jatima, patke njorke vrlo često stradavaju prilikom lova i odstrela pataka roda *Aythya* u letu. Sve tri vrste lete vrlo brzo, pokazuju slične značajke obojenosti, te zbog udaljenosti, nedostatka prikladne optike ili loših svjetlosnih uvjeta lovci najčešće ne raspoznaju pojedine vrste ovih pataka, te nasumično pucaju u jato. Istraživanja provedena na slavonskim ribnjacima govore u prilog tome, te je u ulovu redovito bilježeno slučajno (ili namjerno?) ubijanje patki njorki (čime je izravno prekršen Zakon o zaštiti prirode): između 2008. i 2012. godine u samo dva lovišta **ukupno je odstreljeno 262 jedinki strogo zaštićene patke njorke** (Mikuška i sur. 2014) (slika 2). Osim toga, populacija glavate i krunate patke pokazuje opadajući trend u Europi, pa bi uskoro mogle postati ugrožene. Zbog navedenih razloga zahtjevamo trajno brisanje ovih dviju vrsta s liste pernate divljači i njihovu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata.

Slika 2. Strogo zaštićene svojte životinja su prečesto žrtve lova u Hrvatskoj. Na slici se vide odstrijeljene patke njorke (*Aythya nyroca*) i patka lastarka (*Anas acuta*). Foto: Arhiva HDZPP

- **patka pupčanica** (*Spatula querquedula* L.), iz razloga što se u gotovo čitavoj Europi događa pad populacije (BirdLife International 2015e), pa tako i u Hrvatskoj gdje je prema najnovijoj Crvenoj knjizi ptica Hrvatske ova vrsta klasificirana kao gotovo ugrožena gnjezdarica (Tutiš i sur. 2013). Masovno ilegalno ubijanje ove vrste tijekom seobe u

južnoj Europi i zimovanja u Africi, te nestanak močvarnih staništa ozbiljno ugrožava europsku populaciju. Kako bi hrvatska gnijezdeća i preletnička populacija bila sigurna, zahtjevamo trajno brisanje ove vrste s liste pernate divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i podzakonskih akata.

- Sve vrste iz porodice vrana (Corvidae): **gačac** (*Corvus frugilegus* L.) **čavka** (*Corvus monedula* L.) **siva vrana** (*Corvus cornix* L.), **svraka** (*Pica pica* L.), **šojka** (*Garrulus glandarius* L.) - iz razloga što se lov na ove vrste temelji na primitivnom, i danas potpuno zastarjelom, konceptu iz 18-tog i 19-tog stoljeća koji je životinjske svojte dijelio na „korisne“ i „štetne“, te je time sve „štetočine“ trebalo što prije ukoloniti iz lovišta. Danas, zahvaljujući razvojem znanosti poput ekologije i konzervacijske biologije znamo da je takva podjela organizama potpuno neutemeljena, niti je podržana znanstvenim činjenicama, te da svaka vrsta, pa i pripadnici porodice vrana, imaju vrlo važnu ulogu u ekološkom sustavu jer svojom predacijom obavljaju bitnu zadaću kontroliranja populacija ptica, sitnih glodavaca i beskralješnjaka i održavanja ravnoteže u sustavu. Npr. u naseljima kontroliraju brojnost gradskih golubova i gugutki, a u suprotnom bi ove vrste postale prekobrojne s određenim posljedicama za okoliš i čovjeka. S druge strane, gotovo cijela populacija gačaca i čavki danas gnijezdi i zimuje unutar naselja, te se i zimi većinom zadržavaju u blizini naselja, uz ceste, pruge, vikendice i sl. Kako Zakon ne dopušta lov unutar i u neposrednoj blizini naselja (Članak 52.) nije moguć niti njihov lov. Zbog navedenih razloga zahtjevamo trajno brisanje ovih vrsta s liste pernate divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i podzakonskih akata.
- Sve vrste iz reda zvijeri Carnivora: **jazovac** (*Meles meles* L.), **divlja mačka** (*Felis silvestris* Schr.), **kuna bjelica** (*Martes foina* Ehr.), **kuna zlatica** (*Martes martes* L.), **mala lasica** (*Mustela nivalis* L.), **lisica** (*Vulpes vulpes* L.), **čagalj** (*Canis aureus* L.), **tvor** (*Mustela putorius* L.) i **mungos** (*Herpestes auropunctatus* Hodgson 1836.) - iz razloga što se lov na ove vrste temelji na primitivnom, i danas potpuno zastarjelom, konceptu iz 18-tog i 19-tog stoljeća koji je životinjske svojte dijelio na „korisne“ i „štetne“, te je time sve „štetočine“ trebalo što prije ukoloniti iz lovišta. Danas, zahvaljujući razvojem znanosti poput ekologije i konzervacijske biologije znamo da je takva podjela organizama potpuno neutemeljena, niti je podržana znanstvenim činjenicama, te da svaka vrsta, pa i pripadnici reda zvijeri, imaju vrlo važnu ulogu u ekološkom sustavu jer svojom predacijom obavljaju bitnu zadaću kontroliranja populacija drugih vrsta i održavanja ravnoteže u sustavu. Nadalje, za ove vrste ne postoje točni i relevantni znanstveni podaci o veličinama njihove nacionalne populacije, niti trendovi kretanja njihovih populacija na temelju čega bi se moglo zaključiti da su se one pretjerano razmnožile. Iznimku od ovog pravila potvrđuje jedino čagalj u kontinentalnim krajevima Hrvatske koji se počeo širiti krajem 20-tog stoljeća i ponovno naseljavati ovo područje, tako da nam je poznato da je trend njegove populacije trenutno pozitivan. S druge strane, poznato je da su nacionalne populacije pojedinih vrsta, poput npr. tvora (*Mustela putorius* L.) vrlo malene, a njihova rasprostranjenost fragmentirana.

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode

Croatian Society for Bird and Nature Protection

Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek

tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

Pripadnici reda zvjeri su se u prošlosti, sve do sredine 20-tog stoljeća, osim kao „štetočine“, prvenstveno redovito lovili zbog krzna – što je danas u Hrvatskoj, u 21. stoljeću, potpuno ekonomski beznačajno i „démodé“.

Što se tiče **malog Indijskog mungosa** u pitanju je alohtona vrsta koja nema nikakvu vrijednost kao divljač, koja čini veliku štetu autohtonoj fauni i biološkoj raznolikosti Hrvatske, osobito fauni gmazova i ptica. Njeno uvrštavanje u popis divljači joj, suprotno ciljevima zaštite prirode, omogućava višestruku zaštitu.

S jedne strane, Europska unija upravo provodi valorizaciju invazivnih alohtonih vrsta koje će ovakve vrste posebno tretirati na način da će biti jako olakšana njihova eliminacija i/ili kontrola. Zakon o lovstvu mora biti postavljen tako da može uključiti kontrolu štetnih invazivnih vrsta na osnovu propisa Europske unije. Tako Zakonom o lovstvu biti unaprijed omogućeno da lovoovlaštenici kontroliraju brojnost invazivnih alohtonih vrsta bez ograničenja. U ove vrste, osim mungosa, spadaju npr. **ondatra** (*Ondatra zibethicus*) i **nutrija** (*Myocator coypu*) koje su također štetne za ekosustav i divljač, a danas je lovoovlaštenik zakinut za mogućnost njihove kontrole jer ih Zakon o lovstvu uopće ne spominje.

S druge strane, mali Indijski mungos je proširen na većem broju otoka i na cijelom kopnenom dijelu Hrvatske istočno od Neretve. Iz toga zaključujemo da bi ga sva lovišta na tom velikom području trebala uvrstiti u Lovnogospodarsku osnovu na temelju Članka 29.(2). To naravno nije slučaj, ali neuvrštavanje mungosa u Lovnogospodarske osnove krši navedeni članak (29.(2) te je očito da je gospodarenje mungosom zakonska obaveza koju lovoovlaštenici ne žele prihvatiti. Zašto onda i dalje gurati takvu vrstu u popis divljači i lovoovlaštenike u nezakonito gospodarenje?

Zbog navedenih razloga zahtjevamo trajno brisanje ovih vrsta s liste divljači i njihovu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i podzakonskih akata.

- **dabar** (*Castor fiber* L.) – iz razloga jer je riječ o sisavcu koji ponovno naseljava prostor Hrvatske na temelju opsežnih programa reintrodukcije (Grubešić i Krapinec 2007), te još uvijek nije zaposjeo nekadašnje područje rasprostranjenosti. Zbog toga se dabar nalazi u Crvenoj knjizi sisavaca u kategoriji Regionalno izumrle vrste (Tvrtković 2006), te je njegovo stavljanje na popis divljači u suprotnosti s ciljevima očuvanja biološke raznolikosti Hrvatske, tim više što se smatra da je uzrok njegovog nestanka u Hrvatskoj bio upravo prekomjerni lov. Zbog navedenih razloga zahtjevamo trajno brisanje ove vrste s liste divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i podzakonskih akata.
- **mrki medvjed** (*Ursus arctos* L.) – iz razloga jer je riječ o svojtji koja se nalazi na Prilogu 1 Direktive o staništima, lov na nju nije dozvoljen sukladno odredbama Direktive, a uvrstanje medvjeda na popis divljači bi predstavljao izravno kršenje ovih odredbi. Medvjed u Hrvatskoj ima status Gotovo ugrožene vrste (Tvrtković 2006). Zbog navedenih razloga zahtjevamo trajno brisanje ove vrste s liste divljači i njenu zaštitu u okviru Zakona o zaštiti prirode i podzakonskih akata, na isti način na koji se štite populacije vuka (*Canis lupus*) ili risa (*Lynx lynx*).

U Članku 4. stavku (1) točki B.2. koriste se zastarjeli hrvatski nazivi ptica te su pojedini latinski nazivi krivo navedeni. Stoga je potrebno cijeli popis uskladiti s najnovijom nomenklaturom ptica

koja je objavljena u Crvenoj knjizi ptica Hrvatske (Tutiš i sur. 2013). Jednako tako je potrebno popis divljači uskladiti s najnovijom nomenklaturom sisavaca koja je objavljena u Crvenoj knjizi sisavaca Hrvatske (Tvrčković 2006).

U popisu vrsta divljači, osim sistematski, trebaju biti jasno razdvojene **autohtone** i **alohtone** vrste divljači.

Članak 5. - je sasvim nepotreban jer samo opećnito definira nešto što je jasno određeno ostalim člancima Zakona. Naravno da je divljač dobro od interesa za RH, jer cijeli Zakon o lovstvu i postoji zbog divljači.

2. Lovišta, vrste lovišta i površine na kojima se ne ustanovljavaju lovišta

Članak 6. stavak (2) točku 2. potrebno je nadopuniti tako da glasi:

“na moru i **obalnom pojasu širine 1 kilometar**, ribnjacima s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka i **rijekama s obalnim pojasem od 200 metara**“

Slično najboljoj praksi drugih država, predlažemo proglašavanje pojasa od 1 km uz morsku obalu tzv. morsko dobro zonom zabrane lova. Budući da se na preostalom malom broju priobalnih močvara okupljaju značajne populacije ptica tijekom seobe i zimovanja, upravo na ovim mjestima je koncentriran velik lovni pritisak koji ugrožava preletničke i zimujuće, ali i gnijezdeće populacije mnogih strogo zaštićenih i rijetkih vrsta ptica močvarica. Prekomjernom lovnom pritisku svjedoči podatak da je u dolini Neretve zabilježena gustoća lovaca od 47 lovca po km² (Schneider-Jacoby & Spangenberg 2010). Također, ilegalan lov i krivolov su najviše zastupljeni upravo u obalnim područjima te najdramatičnije negativno utječu na populacije ptica. Stoga smatrao da bi ova promjena u Zakonu dugoročno dovela do smanjenja razine ilegalnog lova i krivolova u priobalju, te osigurala sigurna skloništa pticama močvaricama. Ova mjera bila bi važnija i hitnija nego ikad, uzevši u obzir neviđene razmjere masovnog ilegalnog lova i krivolova koji se provodi u susjednim državama.

Jednako tako, velike rijeke kontinentalnog dijela Hrvatske (Drava, Sava, Dunav, Kupa, nizvodni dijelovi Une itd.) služe kao glavna zimovališta brojnim pticama močvaricama (podaci zimskog prebrojavanja ptica močvarica 1967-2015, HDZPP). Lov na ovim vodenim površinama, i u njihovoj neposrednoj blizini uzrokuje njihovo uznemiravanje, rastjerivanje, povećanu potrošnju energije tijekom inače nepovoljnog perioda, i negativno utječe fitness i preživljavanje jedinki ovih svojti.

Članak 6. stavak (2) potrebno je dopuniti novom točkom 6. tako da glasi:

„**6. na izgrađenim građevinskim područjima koji čine neprekinutu cjelinu u vidu naselja (gradova i sela) i u pojasu od 300 metara od vanjskih granica naselja**“

Svrha ovog članka je dvojaka: prvo, gradovi i sela kao potpuno antropogena staništa ne predstavljaju područja na kojima divljač u znatnom broju redovito boravi i/ili se može uzgajati.

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

Drugo, lov u naseljima i njihovoj blizini ionako nije dozvoljen zbog razloga zaštite ljudi i sprječavanja njihova ranjavanja ili usmrćivanja, te stoga ne postoji nikakav razlog zašto bi se lovišta ustanovljavala na ovim površinama, a lovoovlaštenici plaćali naknade za površine s kojima niti u teoriji niti u praksi nemogu sustavno i efikasno gospodariti.

Članak 6. stavak (2) potrebno je dopuniti novom točkom 7. tako da glasi:

„7. na privatnom vlasništvu ukoliko se vlasnik zemljišta ne slaže s tim da lovište obuhvaća njegovo vlasništvo.”

Smatramo da je osnivanje lovišta na privatnom vlasništvu mora poštivati vlasničke odnose jer je pravo vlasništva zajamčeno Člankom 48. Ustava RH. Ukoliko vlasnik zemljišta ne želi da njegova nekretnina bude uključena u lovište njegovo je ustavno pravo to i tražiti, odnosno Zakon o lovstvu mora predvidjeti i tu mogućnost zabrane osnivanja lovišta. Eventualnu mogućnost zloupotrebe ovog članka ionako uređuje Članak 14. koji zaštićuje divljač i izvan lovišta.

Članak 6. potrebno je nadopuniti novim stavkom (3) tako da glasi:

„Zabranjeno je ustanovljenje lovišta na posebnim područjima na kojima je temeljem ovog Zakona zabranjen lov (engl. hunting ban areas).“

Ovime u Zakon o lovstvu želimo uvesti pojam **nelovnih područja** tj. područja u kojima je lov zabranjen (engl. *hunting ban areas*). Naime, riječ je o područjima na kojima se okuplja veliki broj strogo zaštićenih svojti životinja i koja su ključna za njihov opstanak, a u kojima lovne aktivnosti dovode do njihova uznemiravanja, rastjerivanja opadanja kondicije ili drugih posljedica na preživljavanje jedinki. Nelovna područja mogu biti prepoznata kao zaštićena područja (čime potpadaju pod odredbe Zakona o zaštiti prirode i točke 1. stavka 2. članka 6. ovog nacrt) ili ne moraju biti zaštićena (iako se njihova zakonska zaštita preporučuje). Ovo se osobito odnosi na područja poput priobalnih močvara duž Jadranskog seobnog puta, solana, slatkovodnih šaranskih ribnjaka i drugih manjih lokaliteta na kojima tijekom seobe i zimovanja dolazi do velikih koncentracija ptica, prvenstveno močvarica. Usvajanjem principa nelovnih područja (engl. *hunting ban areas*) hrvatski lovci mogu dokazati da su ekološki svjesni i da im je dobrobit životinja, osobito strogo zaštićenih svojti, prioritetna u odnosu na užitek odstrela. Nadalje, usvajanjem principa nelovnih područja doprinosi se efikasnijoj zaštiti takvih područja od krivolova jer je u praksi trenutno vrlo teško razlikovati tko puca u lovištu – ovlaštenu lovca ili krivolovca. Usvajanjem principa nelovnih područja stvorile bi se određene „oaze“ za životinje, uključujući lovnu divljač. Ona bi povećala kondiciju i preživljavanje kako strogo zaštićenih svojti, tako i lovne divljači, od čega bi neposrednu korist imali i lovoovlaštenici susjednih lovišta. Npr. još je tijekom 70-tih godina prošlog stoljeća u praksi dokazano da je zabrana lova na guske u današnjem Posebnom zoološkom rezervatu Kopački rit (koja je do tada bila dozvoljena) dovela do povećanja njihove zimujuće populacije, a time i omogućila veći odstrel na poljoprivrednim površinama izvan rezervata. O svrsi ovog koncepta mogu svjedočiti i brojni primjeri iz razvijenih zemalja zapadne Europe, gdje lovci susjednih područja profitiraju od postojanja nelovnih područja u blizini.

Članak 7. stavak (6) potrebno je brisati.

Stavak (6) članka 7. predstavlja klasičnu **“rupu u zakonu”** kojom se odredbe jednog članka naknadno derogiraju odredbama drugog članka. Stavkom (6) članka 7. se omogućuje iznimka točke 2. i 3. Stavka (2) članka 6., te se dopušta ustanovljavanje uzgajališta divljači na ribnjacima, rasadnicima, voćnjacima, vinogradima i pašnjacima. Iz niza razloga smatramo da je ova **iznimka neutemeljena**, te da **doprinosi krivolovu i kršenju zakonskih odredbi Zakona o lovstvu.**

Npr. sukladno Članku 7. stavku (6), lovište na ribnjaku može biti isključivo u vidu uzgajališta divljači, koje je prema Članku 7. stavku (5) definirano kao *“zemljište na kojem se mogu uzgajati pojedine vrste divljači za proizvodnju većeg broja divljači namijenjene lovu i razmnožavanju”*. Članak 2. točka 5. dopunjuje ovu definiciju sa *“ograđeno ogradom ili sličnom građevinom ili prirodnim preprekama koje sprječavaju da divljač koja se u njemu proizvodi za razmnožavanje i lov ne može napustiti tu površinu”*.

Prilikom istraživanja/prebrojavanja ptica na ribnjacima u kontinentalnoj Hrvatskoj, jasno i nedvosmisleno smo uvdili kako niti na jednom od njih ne postoji izgrađena adekvatna infrastruktura za uzgoj bilo koje vrste divljači, osobito ne za uzgoj pernate divljači. Ustanovili smo, kako se ribnjaci na kojima je ustanovljeno uzgajalište divljači u svakom slučaju koriste za lov na pernatu divljač – guske, patke, liske. Uobičajeno je da lovoovlaštenik, uz proizvodnju konzumne ribe, na svom ribnjaku organizira lov za strane lovce (gotovo isključivo iz Italije). Suprotno propisima Članka 7. stavka (5) i Članka 2. točke 5., na tim ribnjacima **uzgoj pernate divljači ne postoji i ne postoje adekvatne ograde i druge strukture koje bi sprječavale odlazak/dolazak ptica**. Pernata divljač koja se ovdje lovi bez izuzetka potječe iz divlje populacije, manjim dijelom se razmnožava slobodno na ribnjacima, dok većina potječe od preletnih populacija koje se gnijezde u sjevernijim dijelovima Europe i Azije. Ptice odlaze i dolaze po volji, a to dokazuju uostalom i nalazi pataka i gusaka prstenovanih sjevernije ili južnije od Hrvatske.

Na temelju gore navedenoga, može se zaključiti da lovoovlaštenici izravno krše niz propisa ovoga Zakona, te uz zabranu ustanovljenja lovišta na ribnjacima, predlažemo hitan inspekcijski nadzor svih ribnjaka te raskidanje ugovora sa strane davatelja prava lova, sukladno Članku 21. stavku (2).

Nadalje, redovitim pregledom ulova utvrdili smo čestu prisutnost ubijenih strogo zaštićenih vrsta ptica – prosječno **16% ulova** su činile **strogo zaštićene svoje ptica** (Mikuška i sur. 2014) te korištenje nedozvoljenih sredstava (poput zvučnih vabilica i umjetnih mamaca). Lovozakupnik, stručna služba i lovočuvarska služba podržavali su takav protuzakonit način lova prenošenjem prava lova na treću osobu (strane lovce) i ne-prijavlivanjem istih nadležnim tijelima, čime su prekršili dodatni niz ovoga Zakona, kao i Zakona o zaštiti prirode.

Pored očitog kršenja velikog broja odredbi Zakona o lovstvu, postoji drugi važan razlog, zašto smatramo lov na ribnjacima neprihvatljivim.

Naime, nestankom velikih površina prirodnih močvara u kontinentalnoj Hrvatskoj, ribnjaci su postali iznimno važno i nezamjenjivo utočište značajnim populacijama ptica močvarica tijekom gniježđenja, te osobito tijekom seobe i zimovanja. Ptice se u jesen masovno okupljaju na ribnjacima i pripremaju na seobu na jug, a mnoge i prezime ovdje. Jesensko okupljanje i osobito zimovanje vrlo su osjetljivo razdoblje za ptice močvarice te svako dodatno uznemiravanje i ugrožavanje poput jesenskog i zimskog lova na patke, dovodi do njihove povećane smrtnosti i dugoročno pada njihovih populacija.

Vrijednosti ribnjaka kao važnog staništa za ptice međunarodno je priznata, te su stupanjem Hrvatske u Europsku uniju svi šaranski ribnjaci postali dijelom Natura 2000 mreže područja važnih za ptice sukladno Direktivi o pticama (DZZP 2012). U smislu ove direktive, nije dozvoljeno provoditi bitne promjene u staništu važnim za ptice, pa tako niti bitno mijenjati trenutni izgled ribnjaka. Izgradnja infrastrukture potrebne za uspotavu uzgajališta divljači te ograničavanje slobodnog kretanja divljih ptica sukladno direktivama o pticama i staništima nije dozvoljeno, jer bi značajno narušilo trenutačne stanišne uvjete i ugrozilo opstanak populacija ptica zbog kojih su ribnjaci i postali dijelom mreže Natura 2000 područja. Drugim riječima, ustanovljenje uzgajališta divljači na ribnjacima, s ciljem uzgoja i lova pernate divljači, nije prihvatljivo u smislu Direktive o pticama.

Također, nije zanemariva činjenica da se lovom na ribnjacima godišnje okoliš zagađuje značajnim količinama olovne sačme. Olovo ulazi u hranidbeni lanac počevši od nižih životnih oblika pa sve do konzumne ribe koja se prodaje u ribarnicama. Konstantno zagađivanje olovom ribe koja služi ljudskoj prehrani je dodatni i bitan argument za zabranu lova na ribnjacima. Argument onečišćenja staništa olovnom sačmom se može primijeniti i na druge površine na kojima je zabranjeno uspostavljanje lovišta temeljem članka 6. Zakona: rasadnike, voćnjake, vinograde i pašnjake.

Članke 11. i 12. potrebno je dopuniti na način da se predvidi da u stručnim komisijama za ustanovljavanje lovišta bude prisutan najmanje jedan predstavnik Ministarstva zaštite prirode i okoliša, te da Ministarstvo zaštite prirode i okoliša također daje suglasnost na prijedlog odluke o osnivanju lovišta.

Naime, dobar dio lovišta u Republici Hrvatskoj je trenutno uspostavljen uz izravno kršenje odredbi Zakona o lovstvu. Primjer za to predstavljaju lovišta koja su uspostavljena na područjima posebnih ornitoloških rezervata Sava-Strmec, Sava-Zaprešić, Kopački rit itd. ili na miniranim površinama čime se izravno ugrožava život samih lovaca (a vijesti iz crne kronike redovito dokazuju ovu praksu).

3. Pravo lova

Dobar dio Nacrta prijedloga Zakona o lovstvu (čl. 15-27) je posvećen problematici pravu lova, davanju lovišta u zakup, te prijenosa prava lova na treće osobe. Iako predlagač zakona u svojim tezama tvrdi da se time „*žele otkloniti administrativne zapreke, poboljšati poslovna klima, smanjiti birokratska i administrativna opterećenja, unaprijediti turističku ponudu*“ (bla, bla, bla...) te da se **poseban problem javlja kod koncesije prava lova** jer je „*u proteklom razdoblju gospodarenja lovištima teško opravdati odnosno **pronaći jasan interes Republike***“

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

Hrvatske u takvoj vrsti koncesije“ (sic!) ovdje je očita i providna namjera Uprave za lovstvo i Hrvatskog lovačkog saveza da uvođenjem zakupa prava lova izbjegnju ostale državne institucije u kontroli lovnog gospodarenja (npr. kontrole vezane uz Zakon o koncesijama) i „na mala vrata“ uvedu mogućnost davanja lovišta u pod-zakup drugim pravnim i fizičkim osobama (koje zovu „obrtnici“) bez ikakve kontrole državnih tijela.

Danas je dobro poznato da u praksi pojedini lovoovlaštenici (npr. korisnici ribnjaka i druge lovačke udruge) daju svoja lovišta u potkoncesije tj. za određene iznose preprodaju pravo lova drugim pravnim i fizičkim osobama (osobito talijanskim mešetarima) po fiksnoj cijeni, a nakon toga takvi „lovci“ u lovištima rade ono što ih je volja, uključujući odstrel strogo zaštićenih svojti, korištenje nedozvoljenih načina lova (vabilice, polu-automatske puške, mamci itd.) bez ikakve efikasne kontrole. Stoga uvođenje lovozakupnika i zakupa prava lova od lovoovlaštenika nikako ne doprinosi transparentnosti lovnog gospodarenja, ali zato otvara mogućnost brojnih nezakonitih radnji i potiče korupciju. Takav primjer podugovaranja koji je doveo do razvoja kriminalnih djelatnosti smo imali u vodnom gospodarstvu gdje su ovlaštene tvrtke za obavljanje vodnogospodarskih radova za obavljanje djelatnosti nagažirale „no-name“ pod-izvođače koji su bili plaćeni „u naturi“ tj. u pijesku i šljunku što su ga vadili iz vodotoka.

Kako u Hrvatskoj danas ima preko 1100 lovišta i gotovo isto toliko lovoovlaštenika, davanje prava lova trećim osobama samo unosi još više nereda i kaosa u ionako loše reguliran i neefikasan sustav lovnog gospodarenja. Vrlo jednostavno je zamisliti da će u slučaju otkrivanja prekršaja odredbi Zakona o lovstvu tijekom gospodarenja lovištem doći do prepucavanja između lovoovlaštenika i lovozakupnika o tome tko je kriv, i samim time znatno otežati provedbu zakona i unaprjeđenje lovstva u Hrvatskoj.

Hrvatsko društvo za zaštitu prirode je stava da država (i njena nadležna tijela – Ministarstvo ili županijska tijela) treba i dalje davati lovišta u koncesiju pod jasno utvrđenim uvjetima lovoovlaštenicima, a da **lovoovlaštenicima treba zakonski zabraniti davanje lovišta u potkoncesiju, podzakup** ili druge ugovorne modele. Time bi isključivo lovoovlaštenik bio odgovoran za ukupno stanje u lovištu, od broja divljači do provedbe lovnogospodarskih planova i spriječavanja krivolova i drugih nezakonitih radnji. Troškove organizacije lova za goste (npr. strane lovce koji dolaze kod nas u lov) takvi gosti bi i dalje plaćali putem ostvarenih usluga i propisanih cjenika, jednako kao što se to dešava u cijeloj turističkoj branši, a za njihovo ponašanje bi i dalje bio odgovoran lovoovlaštenik.

Članak 16. potrebno je izmijeniti tako da glasi:

“Pravo lova se ne može dati osobi **koja je prekršila bilo koju odredbu Zakona o lovstvu u trajanju od 10 lovnih godina, od dana počinjenja prekršaja.**“

Smatramo da su kazne i ograničenja za osobe navedene u Članku 16. preblage te stoga nisu djelotvorne u suzbijanju protuzakonitog lova i krivolova te odvratanju pojedinaca od ponovnog počinjenja sličnih djela.

4. Lovnogospodarska osnova, program uzgoja divljači i program zaštite divljači

Članak 29. treba izmjeniti da glasi:

„Uzgoj, zaštita i korištenje pojedinih vrsta divljači temelji se na nacionalnim i akcijskim planovima gospodarenja za pojedinu vrstu, i vrstama divljači se gospodari u skladu s navedenim planovima na cjelokupnom nacionalnom teritoriju.“

Današnji sustav lovnog gospodarenja temelji se na rascjepkanosti (više od 1100 lovišta i isto toliko lovnogospodarskih osnova), netočnim podacima o rasprostranjenju veličinama populacije pojedinih svojti, izmišljanju i falsificiranju podataka o brojnosti divljači kako bi se lovne kvote prilagodile korisnicima i željenom odstrelu (umjesto da se odstrel prilagođava veličini populacija). Unatoč brojcima od 60.000 lovaca u Hrvatskoj točne veličine brojnosti populacija pojedinih vrsta divljači nisu poznate, a službeni podaci kojima se barata se temelje na tzv. „SIR-metodi“ („Samo iz Rukava“ – metoda).

Jedinu svjetlu točku predstavlja naše znanje o veličinama populacija tri velike zvijeri – medvjeda, vuka i risa – za koje postoje posebni planovi upravljanja koje izrađuju multidisciplinarni timovi sastavljeni od lovaca, znanstvenika i stručnjaka iz područja zaštite prirode (<http://www.mps.hr/default.aspx?id=8491>; <http://www.dzpz.hr/publikacije/planovi-upravljanja-159.html>).

Kako smatramo da niz različitih lovnogospodarskih osnova i planova uzgoja divljači proizvedenih od strane mnogobrojnih lovozakupnika rezultira kaotičnim upravljanjem populacijama divljači, predlažemo uvođenje novog načina gospodarenja divljači koji bi se temeljio na dobroj praksi ostvarenoj u upravljanju populacijama velikih zvijeri, kao i na znanstvenim i ekološkim ishodištima unutar zakonskih, upravnih, kulturnih, gospodarskih i socioloških okvira u Hrvatskoj. Stoga predlažemo izradu nacionalnih planova gospodarenja za sve vrste divljači koji bi se temeljio na prihvaćenim međunarodnim konvencijama, planovima i preporukama koje se odnose na očuvanje i zaštitu pojedine svojte, a koje bi izrađivala nacionalna povjerenstva interdisciplinarnih timova na temelju istih standardiziranih kriterija, te uzimajući u obzir najnovije i pouzdane podatke o veličini populacija pojedine vrste divljači. Ključnu riječ u ovim povjerenstvima bi trebale voditi osobe iz Državnog zavoda za zaštitu prirode, kao krovne i jedine ovlaštene ustanove za sakupljanje i obradu podataka o veličinama populacija pojedinih svojti. Nakon izrade plana upravljanja pojedinom svojtom lovne divljači, lovne kvote za pojedina lovišta bi se određivale sukladno njenoj rasprostranjenosti i veličinama nacionalnih populacija.

Članak 30. stavak (2) potrebno je izmijeniti (sukladno gore navedenoj primjedbi) tako da glasi:

“**Nacionalno povjerenstvo Ministarstva** donosi lovnogospodarsku osnovu za lovišta, a isti odobrava Ministar, u roku od 90 dana od dana sklapanja ugovora o **zakupu lovišta**“

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

Članak 32. stavak (2) potrebno je izmijeniti da glasi:

“Program zaštite divljači iz stavka 1. ovog članka donosi Nacionalno povjerenstvo Ministarstva na temelju nacionalnog plana upravljanja pojedinom lovnom divljači.”

Članak 34. treba brisati.

Danas izrada lovnogospodarskih planova, koji su sadržajno i praktično potpuno beskorisni dokumenti, predstavlja samo dobar izvor dodatnog prihoda malog grupi „stručnjaka“ koji se bave njihovom izradom i to skupo naplaćuju od lovoovlaštenika. Izrada lovnogospodarskih planova na temelju nacionalnih planova upravljanja lovnom divljači putem nacionalnih povjerenstava će osigurati veću kvalitetu samih lovnogospodarskih dokumenata, ali će i bitno smanjiti troškove samim lovoovlaštenicima.

5. Uzgoj i zaštita divljači

Članak 38. stavak (1) potrebno je izmijeniti da glasi:

„(1) Nove vrste divljači smiju se unositi u lovište ~~ili na površine izvan lovišta~~ samo na području njihovog prirodnog autohtonog rasprostranjenja, te uz dopuštenje Ministarstva koje se izdaje po prethodnoj suglasnosti ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode.“

Ne postoji niti jedan znanstveno-stručni razlog zbog čega bi se nove vrste divljači unosile na površine izvan lovišta. S druge strane, unos divljači na područja gdje nisu prirodno boravila je jednako introdukciji, te je sa biološkog i ekološkog stanovišta potpuno neprihvatljiva. Dobri primjeri takve loše prakse u prošlosti predstavlja unos divljih svinja na jadranske otoke (npr. Cres), muflona na Pelješac itd. gdje uzrokuju milionske ekonomske štete, a lovci više nisu u stanju kontrolirati njihove populacije.

Članak 39. stavak (6) potrebno je izmijeniti da glasi:

„6. ~~unošenje~~ i čuvanje divljači radi postizanja brojnosti utvrđene lovnogospodarskom osnovom i programom uzgoja“

Postizanje brojnosti divljači utvrđene lovnogospodarskom osnovom putem unošenja novih jedinki je potpuno neprihvatljivo jer potiče da se lovoovlaštenici nonšalato odnose prema svojim obvezama uzgoja i zaštite divljači znajući da će na kraju perioda važenja lovnogospodarske osnove na tržištu kupiti potreban broj divljači i umjetno ih „ubaciti“ u lovište.

Članak 39. stavak (8) potrebno je izmijeniti da glasi:

„8. smanjivanje broja divljači koja čini štetu ~~drugoj divljači i ostalim životinjskim vrstama~~, usjevima, stoci, šumama, ribnjacima, drugim vodama i ostaloj imovini na podnošljivi broj te uklanjanje pasa i mačaka lotalica.“

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

Ako je lovnogospodarska osnova utemeljena na točnim i znanstvenim podacima o brojnosti i rasprostranjenju divljači (što danas nije slučaj) onda divljač ne može činiti štetu drugoj divljači ili ostalim životinjskim vrstama jer je njihov broj u stanju ekološke ravnoteže sa uvjetima u staništu. To je jedno od osnovnih pravila populacijske ekologije. Međutim, divljač može činiti štetu usjevima, šumama i drugoj imovini ukoliko je njihov broj preveliki u odnosu na ekološki kapacitet staništa. Takve primjere imamo širom Hrvatske, kao npr. u Kopačkom ritu gdje u državnom lovištu „Podunavlje-Podravlje“ preveliki broj jelena i dijelom divljih svinja sprječava prirodnu obnovu šuma. U takvim slučajevima Zakon mora propisati mogućnost njihova uklanjanja i smanjivanje broja na razinu koja je u skladu s ekološkim kapacitetom staništa.

Članak 39. stavak (10) potrebno je dopuniti da glasi:

„10. provedbu mjera za osiguranje dovoljne količine kvalitetne hrane i pitke vode, **u slučajevima elementarnih nepogoda i njene ugroženosti**“

Uobičajena praksa današnjeg lovnog gospodarenja je prekomjerno hranjenje divljači kako bi se populacije željenih vrsta održale na broju iznad kapaciteta staništa i time povećale kvote za odstrjel. Jedan od najsramotnijih primjera takve prakse nalazimo u zaštićenom području Parka prirode Kopački rit gdje se jelenska divljač umjetno uzgaja i tovi do brojnosti koja potpuno onemogućava prirodnu obnovu šuma. Stoga prihranjivanje divljači treba dozvoliti samo u slučajevima ekstremnih vremenskih situacija.

Članak 40. stavak (2) potrebno je izmjeniti da glasi:

„(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka lovoovlaštenik može dopustiti za potrebe znanosti, **te u svrhu zaštite prirode nastave, lovne obuke ptica grabljivica, zooloških vrtova, muzeja te sokolarskih i kinoloških priredbi**, uz prethodno dopuštenje Ministarstva **zaštite prirode i okoliša**, u granicama tih potreba, lov divljači i njihove mladunčadi u vrijeme kad je lov zabranjen, oštećivanje legla i gnijezda te sakupljanje jaja.

Stavak treba sadržavati i mogućnost da se određene vrste love i u razdoblju razmnožavanja ali isključivo u svrhu **zaštite prirode**. Tom promjenom zakona će se omogućiti lakša kontrola invazivnih vrsta divljači ukoliko je to potrebno. Svi ostali razlozi za iznimku (nastava, lovna obuka ptica grabljivica, zoološki vrtovi, muzeji, sokolarske i kinološke priredbe) predstavljaju aktivnosti koje su nespojive sa zaštitom divljači te predstavljaju izravnu derogaciju i „rupu u zakonu“ Stavka 1 članka.

Članak 43. stavak (2) i (4) potrebno je izmjeniti da glasi:

„(2) Pravna ili fizička osoba koja namjerava paliti strnište, kukuruzište, **tršćake** ili sl. dužna je o tome prije obavijestiti lovoovlaštenika najmanje 48 sati prije početka paljenja, radi poduzimanja preventivnih mjera za zaštitu divljači i/ili okoliša.“

Paljenje tršćaka je potpun neprihvatljiva djelatnost, kako lovoovlaštenika, tako i drugih osoba, jer tršćaci predstavljaju izuzetno vrijedna staništa za brojne svoje životinje, te služe kao područja za skrivanje divljači od vremenskih ili drugih nepogoda. Isti prigovor vrijedi i za stavak (4) istog članka.

Članak 44. stavak (2) potrebno je izmjeniti da glasi:

(2) Poslove stručne službe za provedbu lovnogospodarskog plana smije obavljati osoba koja je tijekom **visokoškolskog** obrazovanja završila odgovarajući nastavni program iz lovstva **ili zaštite prirode.**

Praksa da provedbu lovnogospodarskih planova provode „stručne“ osobe sa srednjoškolskim obrazovanjem je i dovela razinu lovstva u Hrvatskoj na „balkansku“ razinu. Danas, u cilju povećanja kvalitete lovnog gospodarstva treba inzistirati da na stručnim područjima rade stvarni (a ne priučeni i rodbinskim vezama povezani) stručnjaci koji su stekli odgovarajuće obrazovanje. Danas u Hrvatskoj postoji nekoliko visokoškolskih ustanova koje proizvode dovoljan broj visokoškolski obrazovanih osoba koje bi bile sposobne preuzeti navedene zadatke.

6. Lov i korištenje divljači i njezinih dijelova

Članak 46. treba izmjeniti na način da iznimka iz stavka (3) postane pravilo za upravljanje bilo kojom vrstom divljači (sukladno gore navedenim primjedbama).

Članak 49. potrebno je izmjeniti da glasi:

„Ministarstvo je ovlašteno:

1. skratiti lovostaj ako to treba radi smanjenja brojnog stanja pojedine vrste divljači koja ugrožava poljoprivredne, šumske kulture ili akvakulture ~~ako zbog vremenskih nepogoda nije bilo moguće izvršiti planirani odstrjel divljači te za umjetno uzgojenu i odraslu pernatu divljač (osim divljih pataka) ispuštenu neposredno prije njezina izlova na posebno uređene površine u lovištu.~~
2. dopustiti lov za vrijeme lovostaja ako to zahtijevaju potrebe znanosti **i zaštite prirode, nastave, zooloških vrtova, kinoloških i sokolarskih priredaba i muzeja** te zaštite zdravlja ljudi **stoke i divljači,**
3. zabraniti lov pojedine vrste divljači radi zaštite zdravlja ljudi **i stoke,** zaštite njezina brojnog stanja, pojave kemijskog, biološkog ili radiološkog zagađivanja te otklanjanja posljedica ratnog djelovanja i razaranja
4. do stjecanja prava lova ovlastiti HLS ili drugu pravnu ili fizičku osobu osposobljenu za lov, za izvršenje sanitarnog odstrjela, redukcijskog odstrjela ili izlovljavanja divljači s površina na kojima ugrožava sigurnost ljudi i imovine ili na kojima prema drugim propisima ne smiju obitavati (otoci, zračne luke i sl); dopuštenjem za obavljanje lova propisat će se visina odstrjela i raspolaganje s odstrijeljenom divljači i njezinim dijelovima

5. donijeti rješenje o mjerama i uvjetima za uporabu lovačkog oružja i naboja te uvjete i način lova za životinjsku vrstu koja nije divljač u smislu Zakona o lovstvu, a čije je uklanjanje posebnim rješenjem propisalo drugo nadležno tijelo.“

Članak 51. stavak (1) potrebno je izmijeniti da glasi:

„1) Lovoovlaštenici su dužni u lovištu omogućiti rad znanstveno-istraživačkih i znanstveno-nastavnih ustanova, **te nevladinim udrugama koja se bave biološkim istraživanjima i/ili zaštitom prirode**, predviđen posebnim programom tih ustanova i **udruga** o njihovom trošku, na temelju dopuštenja **Ministarstva znanosti i/ili Ministarstva zaštite okoliša i prirode**.“

Danas brojne civilne i strukovne udruge, poput Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode, za potrebe hrvatske države vrše vrlo važna istraživanja populacija brojnih svojih biljaka i životinja. Ova istraživanja se vrše uz dopuštenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode, te je stoga potrebno predvidjeti i njihovo postojanje u okviru ovog Zakona.

Članak 52. stavak (1) točka 2. potrebno je dopuniti da glasi:

„2. u pojasu 300 m od ruba naselja, **cesta, željezničkih pruga, mostova, vikendica, salaša i drugih infrastrukturnih objekata** u nizini i prigorju, te 200 m u brdsko-planinskim područjima osim uz dopuštenje Ministarstva.“

Članak 52. stavak 2. definira minimalnu udaljenost od obitavališta ljudi na kojoj je lov dopušten u svrhu zaštite nelovaca od mogućeg stradavanja pri lovu. Stoga ga je, osim naselja, potrebno dopuniti i drugim infrastrukturnim objektima koji se učestalo koriste od strane ljudi.

S druge strane, smatramo da je jako nepravedno onemogućiti lovcima da kontroliraju divljač u blizini naselja a istovremeno ih obavezivati na isplaćivanje odštete koju divljač tamo počini. Stoga bi bilo korisno omogućiti lovcima da kontroliraju štete koju divljač može činiti u blizini naselja na način koji ne ugrožava stanovnike tog naselja. Upotrebom živolovki se mogu uloviti upravo takve, problematične jedinke divljači, i tako smanjiti štete od divljači i konflikt s lokalnim stanovništvom.

Članak 52. stavak (1) točka 4. potrebno je izmijeniti da glasi:

„4. zamkama, stupicama, klopama, mrežama, živim i umjetnim mamcima ili vopcima, upotrebom pomoćnih sredstava u lovu (magnetofona, gramofona, reflektora i sličnih zvučnih i/ili svjetlećih sredstava, zrcala i drugih zaslepljujućih naprava), ljepljivim sredstvima ili hranom u koju je stavljeno omamljujuće sredstvo ili otrov, **osim za svrhu iz članka 40. stavka 2. ovoga Zakona i točke 3. ovoga stavka, ali ne otrovom**. Svako držanje navedenih sredstava **izvan stambenog objekta, a unutar lovišta** smatra se **krivolovom**.“

Upotreba nedozvoljenih sredstava lova je učestala u Hrvatskoj, dapače mnoga nedozvoljena sredstva se otvoreno oglašavaju za prodaju lovcima putem interneta i drugih lovačkih

publikacija. Smatramo da **iznimke upotrebe nedozvoljenih sredstava ne mogu biti dopuštene**, te da se svako posjedovanje navedenih zabranjenih sredstava (bez obzira gdje su pohranjena) mora smatrati krivolovom.

Članak 52. stavak (5) potrebno je brisati – jer predstavlja iznimku tj. “rupu u zakonu”. Naime, vrlo rijeke i druge vodene površine divljači, osobito krupnoj I pticama, ne predstavljaju nikakvu prepreku. Lijepi dokaz tome predstavlja rijeka Dunav – naša najveća i najšira rijeka – koju jelena, divlje svinje bez ikakvih problema mogu preplivati, a o pticama da i ne govorimo. Stoga, oko zaštićenih područja mora postojati zaštitna zona bez ikakvih iznimaka.

Članak 52. stavak (6) potrebno je dopuniti da glasi:

„(6) Zabranjen je lov krupne divljači skupnim lovom i s psima, osim svinje divlje **u otvorenim lovištima**“.

Skupni lov sa psima u zatvorenim lovištima (poput npr. Mačkovca, ili Ludoša u Kopačkom ritu) je osobito primitivan, neetičan način lova jer divljač u ograđenom prostoru nema nikakve, pa niti minimalne šanse za bijeg. Vrlo često se prilikom takvog načina lova pogon s jedne na drugu stranu lovišta opetovano izvodi sve dok se ne **ubije** željeni broj životinja, i dok učesnici nisu zadovoljili svoje patološke potrebe. Stoga je članak potrebno dopuniti da se skupni lov (isključivo na divlje svinje) može obavljati samo kod otvorenih lovišta. Ova dopuna također koristi i u slučajevima kada se želi eliminirati neželjena divljač, poput divljih svinja na Cresu i drugim otocima gdje stvaraju štetu, i gdje ne postoje drugi efikasni načini za ostvarenje tog cilja.

Članak 52. stavak (7) potrebno je izmjeniti da glasi:

„(7) U pojedinačnom lovu na jelena, srnjaka, ~~lisicu i šojku kreštalicu~~ dopuštena je upotreba rikalice, vabaka i pisaka kao pomoćnih sredstava u lovu.“

Sukladno primjedbama o vrstama lovnih divljači, potrebno je iz stavka izbaciti svoje koje lovci smatraju „štetočinama“.

Članak 52. stavak (9) potrebno je izmjeniti da glasi:

„(9) Iznimno od odredbi stavka 1. ovog članka ministar može uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za zaštitu prirode odobriti lov pojedinih vrsta divljači zamkama, stupicama, klopama, mrežama, vapcima ili upotrebu optičkih ciljnika za noćni lov, ako je ugroženo zdravlje ljudi, ~~stoke, druge divljači i drugih životinjskih vrsta~~ ili ako je potrebno provesti mjere propisane člankom 39. stavkom 1. točkom 8. ili člankom 69. ovoga Zakona.“

Članak 52. stavak (11) potrebno je brisati – ne postoji niti jedan razlog zašto se divlje svinje ne bi mogle loviti tijekom dana. S druge strane, noćni lov je teško kontrolirati (nisu samo divlje svinje aktivne u sumrak ili noću), jednako kao i krivolov koji iz njega proizlazi (kao što narod kaže: „samo su lopovi aktivni po noći“). Nadalje, noćni lov, zbog nikave vidljivosti, povećava

mogućnost stradavanja ljudi i samih lovaca koji sudjeluju u lovu o čemu svjedoče vijesti iz crnih kronika.

Članak 54. potrebno je dopuniti tako da glasi:

„Lovoovlaštenik ili osoba kojoj dopusti lovoovlaštenik može, **uz prethodno pisano dopuštenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode**, radi razmnožavanja divljači umjetnim načinom, naseljavanja u druga lovišta, prodaje te primjene lijekova i cjepiva, divljač hvatati mrežama, lovkama i omamljujućim sredstvima tako da ostane živa.“

Članak 69. potrebno je izmjeniti da glasi:

„Ministar može donijeti rješenje ili naredbu o smanjenju brojnog stanja pojedine vrste divljači koja ugrožava zdravlje ljudi, ~~stoke, druge divljači, drugih životinjskih vrsta~~ ili čini drugu štetu ako mjere predviđene u članku 63., 64. i 65. ovoga Zakona nisu dovoljno uspješne ili ne bi bile gospodarski opravdane.“

Članak 71. stavak (3) potrebno je izmjeniti da glasi:

(3) Za štetu koju počinji divljač koja u lovištu stalno ne živi, odgovoran je lovoovlaštenik lovišta u kojem je šteta počinjena, ~~ali ima pravo na odstrjel te divljači. Pravo na odstrjel ostvaruje se na temelju dokaza o nadoknađenoj šteti oštećeniku i odobrenja nadležnog tijela uz suglasnost ministarstva, odnosno odobrenja ministarstva kada je šteta počinjena u državnom lovištu.~~

Ukoliko divljač ne živi stalno u lovištu, to ne daje pravo lovoovlašteniku na njen odstrel jer se time spriječava možebitno prirodno širenje populacija divljih životinja i njihovo naseljavanje novih područja. S druge strane, u Hrvatskoj ne žive slonovi koji bi mogli stvarati enormne ekonomske štete prelaskom iz jednog područja u drugo, pa da bi ih se trebalo odstrjeliti jer ugrožavaju opstanak lokalnog stanovništva (kao što to može biti slučaj u Africi).

9. Nadzor

Članak 76. stavak (1) potrebno je dopuniti tako da glasi:

„(1) Inspekcijski nadzor nad provedbom ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega obavlja lovna inspekcija Ministarstva (u daljnjem tekstu: lovna inspekcija) **i inspekcija zaštite prirode i okoliša (u daljnjem tekstu inspekcija zaštite prirode)**“

Na temelju vlastitih iskustava, smatramo da prilikom lova, a osobito na pernatu divljač, ne postoji adekvatan inspekcijski nadzor, te je evidentno da se niz odredbi ovog Zakona konstantno krši. Jednako tako, za svako lovište i lovno gospodarske planove je potrebno ishoditi uvjete zaštite prirode koje izdaje i njihovu provedbu kontrolira Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Kako bi se povećala efikasnost u provođenju ovog Zakona te u suzbijanju nelegalnog lova, smatramo da je nužna suradnja dvaju Ministarstava, odnosno dvaju inspektora.

Članak 76. potrebno je dopuniti novim stavkom:

„Inspekcijski nadzor nad provedbom ovog Zakona i propisa donesenih na temelju njega potrebno je provoditi najmanje jednom godišnje. Inspekcijski nadzor nad provedbom uvjeta zaštite prirode potrebno je provoditi najmanje 4 puta godišnje i češće prema potrebi“.

Kako nigdje u ovom Zakonu to nije uređeno koliko često je potrebno provoditi inspekcijski nadzor, a praksa dokazuje da se on uglavnom ne provodi dovoljno često i efikasno, predlažemo navedenu dopunu članka 76. Što se tiče kontrole provedbe uvjeta zaštite prirode, ona bi se trebal provoditi najmanje jednom u četiri mjeseca, kao i po dojavi trećih osoba.

U poglavlje 9. NADZOR ovog Zakona potrebno je dodati zaseban Članak koji glasi:

Članak xx.

- (1) Prilikom lova na pernatu divljač lovoovlaštenik je dužan osigurati pregled ulova neposredno nakon provedenog lova. Ulov pregledavaju ovlašteni ornitolozi, u svrhu određivanja odstrijeljenih vrsta i nadzora nad poštivanjem propisa Zakona o zaštiti prirode te Članka 4. stavka 1. ovog Zakona.
- (2) Popis ovlaštenih ornitologa određuje Državni zavod za zaštitu prirode u suradnji sa Zavodom za ornitologiju HAZU.
- (3) Troškove pregleda ulova snosi lovoovlaštenik.

Jedan od ključnih problema hrvatskog lovstva predstavlja nepostojanje ikakve sustavne i točne kontrole ulova (engl. *hunting bag check*). Sakupljanje informacija o ulovu je prepušteno lovoovlaštenicima, te je poznato da se ono provodi nakon lova u različitim ugostiteljskim objektima po tzv. „SIR metodi“. To su najbolje dokazali podaci iz prošlogodišnjeg perioda kada se vršilo uzorkovanje odstrijeljenih ptica u svrhu istraživanja pojave ptičje gripe, kada su ovlašteni ornitolozi pregledavali ulov. Iz navedenog istraživanja postalo je evidentno da se prilikom lova odstreljuje enorman broj strogo zaštićenih svojti, dok službene statistike opće ne pokazuju takve podatke (jer se sve nelovne svojte preimenuju i lovne – patke, liske ili fazane). Konzervativne procjene hrvatskih ornitologa govore da se **u Hrvatskoj godišnje ubije između 180.000-935.000 ptica tijekom krivolova**, od kojih najveći broj čine strogo zaštićene svojte (BIOM/BirdLife International, neobjavljeno). Stoga su službene baze podataka Ministarstva o ulovu (koje se dalje prosljeđuju u Državni zavod za statistiku, a danas i u baze podataka EU) netočne, lažne i korumpirane.

Kako bi se stalo na kraj ovoj praksi potrebno je izmijeniti sustav i sakupljanje informacija o ulovu prepustiti neovisnim stručnjacima (kao što je praksa bila tijekom kontrole pojave ptičje gripe). Iako u svijetu postoje različiti modeli (npr. dostavljanje odrezanog krila ptice kao dokaza o odstrijeljenoj vrsti) smatramo da bi bilo dovoljno da se organizira sustav ovlaštenih osoba koje bi nakon izvršenog lova izvršili prebrojavanje i evidentiranje ulovljene divljači. Kontrola ulova je nužan korak i kako bi se divljači upravljalo na održiv način što u Hrvatskoj trenutno ne postoji u praksi.

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

10. Kaznene odredbe

Kaznene odredbe potrebno je dopuniti sa dvije kazne:

- 1) Ukoliko je lovac uhvaćen u krivolovu, nadležna lovačka udruga je dužna odmah izbaciti iz članstva, a policijska uprava oduzeti svo oružje koje posjeduje.
- 2) Ukoliko je lovoovlaštenik uhvaćen u krivolovu i/ili nezakonitim radnjama, nadležno tijelo je dužno odmah i nepovratno oduzeti pravo za obavljanje lovnogospodarskih aktivnosti, te za navedeno lovište raspisati novi natječaj u roku od 10 dana.

Smatramo da će se jedino drakonskim kaznama trenutna razina krivolova smanjiti (i nadamo se postepeno potpuno nestati) iz naših lovišta. Današnja praksa je takva da mnogi članovi lovačkih udruga jako dobro znaju tko je od njihovih članova uključen u nezakonite radnje, ali ne poduzimaju ništa efikasno kako bi takve članove uklonili iz svojih društava. Čak i kada su osobe uhvaćene u krivolovu, vrlo često to za posljedicu ne povlači izbacivanje iz članstva.

Slično je i sa lovoovlaštenicima koji, iako uhvaćeni u krivolovu, ne trpe nikakve posljedice (osim možda minornih financijskih kazni). Stoga dio takvih „lovoovlaštenika“ nanosi sustavnu štetu kako divljači i prirodi Republici Hrvatske, tako i ugledu hrvatskoj lovstva koji, kao što svjedoče gore izneseni podaci, nije na zavidnoj razini.

Literatura

BirdLife International (2004) Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International (Conservation Series No. 12)

BirdLife International (2015a) Species factsheet: *Alectoris graeca*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015. Recommended citation for factsheets for more than one species: BirdLife International (2015) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015.

BirdLife International (2015b) Species factsheet: *Perdix perdix*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015. Recommended citation for factsheets for more than one species: BirdLife International (2015) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015.

BirdLife International (2015c) Species factsheet: *Coturnix coturnix*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015. Recommended citation for factsheets for more than one species: BirdLife International (2015) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015.

BirdLife International (2015d) Species factsheet: *Gallinago gallinago*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015. Recommended citation for factsheets for more

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel: +385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

than one species: BirdLife International (2015) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015.

BirdLife International (2015e) Species factsheet: *Spatula querquedula*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015. Recommended citation for factsheets for more than one species: BirdLife International (2015) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 31/03/2015.

Budinski, I., Čulina, A., Mikulić, K. and Jurinović, L. 2010. Bird species that have significantly changed breeding range on Croatian coastal area: comparison of 30 years old data and recent knowledge. *Bird Census News* 23: 49-58.

DZZP (2012) Prijedlog ekološke mreže Natura 2000 – stručna podloga. Zagreb, 471 str.

Grubešić, M. & Krapinec, K. (2001) Analiza postignutih rezultata u projektu povrstka dabra (*Castor fiber* L.) u Hrvatsku. U: Matić, S., Krpan, A.P.B. i Gračan, J. (ur.) Znanost u potrajnom gospodarenju hrvatskim šumama Šumarski fakultet, Šumarski institut, Zagreb.

Mikuška, A., Horvat D., Tomik A. & Mikuska T. (2014) Impact of hunting on strictly protected bird species in Croatia. 2nd Adriatic Flyway Conference, Duress, Albania.

Schneider-Jacoby, M. & Spangenberg, A. (2010) Bird Hunting Along the Adriatic Flyway – an Assessment of Bird Hunting in Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Montenegro, Slovenia and Serbia. pages 33-52. – In: Denac, D., Schneider-Jacoby, M. & Stumberger, B. (eds.): Adriatic flyway – closing the gap in bird conservation. Euronatur, Radolfzell.

Tutiš, V.; Kralj, J.; Radović, D.; Ćiković, D.; Barišić, S. (2013) Crvena knjiga ptica Hrvatske, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Zagreb, 258 str.

van der Bergh, L. (1999) Tundra Bean Goose *Anser fabalis rossicus*. pp: 38-67. In: Madsen, J., Cracknell G. & Fox. T. (Eds.) Goose Populations of the Western Palearctic. A Review of Status and Distribution. Wetlands International publication no. 48. Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, National Environmental Research Institute, Ronde, Denmark.

U Osijeku, 1. travnja 2015.

Adrian Tomik i Tibor Mikuska

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode

Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode
Croatian Society for Bird and Nature Protection
Gundulićeva 19a; HR-31000 Osijek
tel:+385 31 202 796; Mobilni: +385 95 909 87 53

C/c:

- 1) Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode
- 2) Inspekcija zaštite prirode
- 3) Državni zavod za zaštitu prirode
- 4) Udruge za zaštitu prirode – svima na koje se odnosi
- 5) Mediji